

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

6. ÉVFOLYAM, 13. SZÁM

ELFIZETÉSI ÁRA: EGESZ ÉVRE 14, FEL-
ÉVRE 7.50, NEGYEDÉVRE 4 PENGŐ.
M. KIR. POSTAI CSERKSZÁMLA: 19108

ZSIDÓ LAP

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN: CSÜTÖRTÖKÖN.

1944 MÁRCIUS 30

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
VII. NAGYATÁDI SZABÓ-UTCA 98,
TELEFON: 221-640.

JÖJJ A TEMPLOMBA

Irta: Dr. GROSZMANN ZSIGMOND főrabbi

Tárva, nyitva vannak a templom kapui. Hivnak, várnak téged zsidó testvérem. Zsoltáros szózáttal szólnak hozzád: „Menjünk együtt Istennek házába.“

Téged szólít zsidó apa: Jöjj, imádkozz, hogy dolgozni tudjál családotért!

Téged szólít zsidó anya: Jöjj, imádkozz gyermekeidért. Azokért, akik mellett vannak és azokért is, akik távol vannak Tőled!

Téged szólít zsidó ifju, zsidó hajadon: Jöjj, imádkozz, hogy valóra váljanak ifjuságod nemes álmai!

Ihlesse meg lelkedet a zsoltáros mélységes hite, bizalma és Isten házában mondd el vele együtt fohászatot: „Mily drága a Te szereteted Istenem! Az ember fia! a Te szárnyaid árnyékában találnak menedéket.“

Jöjj a templomba zsidó testvérem és hallgasd meg papjaid lelket építő, irányt mutató igehirdetését! mert „a vallás parancsa szövétnek, a tanítás pedig világosság“.

Zsidó testvérem! Ne engedd, hogy imaszéked vádolva szóljon: „Hiányzol, mert üresen maradt a te helyed.“

Isten házában erőt találhat aggódó lelked. Ne hallgass a csüggedők és csüggesztők szavára. A legilletékesebb helyről hangzott el, hogy senki és semmi sem fog téged megzavarni a vallási és hitélet gyakorlásában.

Tárva, nyitva vannak a templom kapui. Hittel és bizalommal jöjj és borulj le Isten színe előtt. Mert bizony: „Boldogok, akik Isten házában lakoznak és szüntelenül imádják Őt.“

Az ORE közlése a Peszách ünnepével kapcsolatban

Az Országos Rabbí-Egyesület elnöksége közli, hogy Peszách ünnepének megtartásával kapcsolatban ama rituális rendelkezések, amelyeket az ORE elnöksége az elmúlt években közölt, érvényben maradnak.

Előfizetőink figyelmébe!

Arra kérjük igen tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése március 31-ével lejár, vagy már előbbi időpontban lejárt, az előfizetési díjat a hozzájuk eljuttatott csekkapon haladéktalanul beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA
kiadóhivatala,

VII., Nagyatádi Szabó-u. 39.
Postatakaréptári csekkasz. 19.108

Dr. Spitzer József halála

Néhány hónapig tartó betegeskedés után meghalt pénteken 69 éves korában dr. Spitzer József kormányfőtanácsos, a Pesti Izr. Hitközség vallásoktatási előjáró-helyettese és a Csáky-utcai körzet elnökhelyettese. Halála mélységes részvétet váltott ki mindenütt, ahol az elhunynak a felekezeti életben évtizedek óta kifejtett sokoldalú tevékenységét ismerték és becsülték. Minden kulturális és egyházi vonatkozású kérdés érdekelte és nem volt olyan felekezeti vagy karitatív ügy, amelyért ne lelkesedett volna.

Dr. Spitzer Józsefet vasárnap délben temették el igen nagy részvét mellett a rákoskeresztúri izr. temetőben. Ravatala körül megjelentek barátai és tisztelői s a felekezeti közelet igen sok reprezentánsa. Dr. Groszmann Zsigmond főrabbi és Ábrahámsohn Manó főkántor gyászbeszéde, illetve gyászéneke után a holttestet diszszírhelyen földelték el.

A Csáky-utcai Templomkörzet és Imaház-egyesület Elnöksége, Előjárósága és Választmányja szomorú szívvel jelenti, hogy

Dr. Spitzer József

ügyvéd, m. kir. kormányfőtanácsos, a Csáky-utcai templomkörzet elnökhelyettese és a Budapesti Lipótvárosi Imaházegyesület tiszteletelnöke

elhunyt. A megboldogult hosszú évtizedeken keresztül lelkes szeretettel és odaadó áldozatkészséggel szolgálta közösségünket. Benne szerető munkatársunkat, minden emberbarát munkánk atyai támogatóját veszítettük el. Emlékét mindenkor szeretettel őrizzük meg.

Ne feledkezzünk meg az OMZSÁ-ról!

Az Országos Pártfogó Iroda — amint ez természetesen következni abból, hogy a magyar zsidóság kulturális élete és karitatív tevékenysége semmiféle korlátozás alá nem esik — zavartalanul folytatja működését.

**Minden osztályon ugyanolyan gond-
dal és felkészültséggel intézik el
a folyó ügyeket, mint eddig**

és gondoskodnak arról, hogy a segítés munkájában fennakadás ne álljon elő.

Ahhoz azonban, hogy ezt a célt maradandóan biztosítani lehessen, szükség van természetesen arra is, hogy —

senki se feledkezzék meg arról, hogy az OMZSÁ-val szemben fennálló kötelezettségének haladéktalanul eleget tegyen.

Legyen bár ez a kötelezettség olyan, amelyet már magára vállalt, vagy olyan, amelyre a közösség iránti karitatív készségből van szükség, tartsa kötelességének minden közösség és egyén, hogy az OMZSÁ akadálytalanul hozzájuthasson mindazokhoz az anyagi segélyforrásokhoz, amelyekre szüksége van, hogy a Pártfogó Iroda munkásságában pillanatnyi fennakadás se állhasson elő.

A zsidó vallásfilozófia főirányai

DR. VIDOR PÁL előadása március 16-án a Szabadegyetemen

Az előadó az ókori és a középkori zsidó vallásfilozófia néhány jelentős irányával és érdekes jelenségével foglalkozott.

Az európai gondolkodás nagyrészt a görög filozófiából ered. Szemere azonban helyesen mutat rá arra, hogy a történetfilozófia első koncepcióját a zsidó prófétáknál találjuk.

Általában az a szempont, amelyből a zsidó vallásfilozófiát a legjobban megérthetjük: a görög és a zsidó gondolat találkozásának a szempontja.

A görög és a zsidó gondolat első találkozása a hellenisztikus világkultúra kereteiben játszódott le. A görög gondolat ekkor közvetlenül érintette meg a zsidókat és a zsidók olyan rokonnak érezték, hogy úgy képzeltek: a filozófiát a görögök a zsidóktól, elsősorban Mózesről, a legnagyobb filozófustól tanulták. Az első találkozás legjelentősebb megfogalmazója Alexandriai Philon volt. Az alapkérdés, amely előtt megtorpant, az volt: Hogyan függ össze egymással, milyen viszonyban van egymáshoz Isten és a világ? Hogyan teremthette egyrészt Isten a tökéletes világot, hogyan hozhat létre az egység sokféleséget és hogyan lehet másrészt a tökéletes világban is, mégis valami észszerűség, rend és harmónia, hogyan mutathat a sokféleség mégis valami egységet? A válasz a kérdésekre Philon logostheológiája. Philon a zsidó vallásfilozófia történetében fellebbre és hamar kialakuló fényhez hasonló; gondolatait inkább a kereszténység, mint a zsidóság használta fel.

A középkorban az arab világkultúra kereteiben a görög gondolat újra megihletti a zsidó gondolkodást, de most már nem közvetlenül, hanem szír-arab szűrőn keresztül. Ennek a középkori találkozásnak a legnagyobb megfogalmazója: Majmuni Mózes szintén a görög filozófia zsidó eredetének a fölfevésére épített. Majmuni megoldotta a hit és tudás kérdését. Azt tanítja: van külön területe a tudásnak és van külön területe a hitnek, bár ez utóbbiban is

van valami tudásszerű. A vallás a jóságnak, a tudomány az igazságnak a kultuszát követeli, de a jónak kérdését meg kell hogy előzze a jónak megismerése, így a vallás követelménye a jóság is, az igazság is. Majmuni hatott a középkori, részben ujkori keresztény Nyugatra, de hatott a zsidó gondolkodás általános, uralkodó irányára és Spinozára, Mendelssohnra, Maimonra is.

Érdekes, hogy Philon filozófiája, platonikus, Majmuné aristotelikus és hogy a platonizmus és az aristotelizmus együtt szinte az egész ókori és középkori zsidó vallásbölcselet irányát megszabja. Platon ideálmélete és Aristoteles tanítása az első mozgatóról ugyanis megfelelt a zsidó vallás Istenről szóló kettős tanításának: Isten erkölcsi mintakép és világteremtő, világkormányzó hatalom.

Az utóbbi időkben egyre nagyobb érdeklődés ébred egy különálló, sem a platonikus, sem az aristotelikusok közé nem sorozható zsidó filozófus: Juda Halévi iránt. Ő nemcsak Izrael és Cijon szeretetének nagy héber lirikusa, hanem Izrael, Cijon és a héber nyelv izzó és igazán zsidó költő-filozófusa is.

Minden magyar zsidó

olvassa

A Magyar Zsidók Lapját

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

BUDAPEST, VII., NAGYATÁDI SZABÓ-U. 39.

FÜLDSZINT 3.

Ünnep elé

A kovászos eltakarítása — Elsőszülöttek böjtje — Szédertál — Peszáchi kenyér — Mózes böjtje és József koporsója

E heti szombatunk — „a nagy szombat”, amelynek az a jelentősége, hogy közvetlenül megelőzi Peszách ünnepét. A nagy szombaton a közeledő ünnep törvényeit magyarázzuk és a Haggadát, a peszáchi elbeszélést, olvasgatjuk.

Peszách ünnepének többféle történelmi értelme van. Ez az ünnep „szabadságunk ünnepnapja”, mert ekkor szabadult ki Izráel az egyiptomi rabszolgaságból. A „kovásztalan kenyér ünnepének” is mondjuk, mert amikor őseink kivonultak Egyiptomból, nem süthették meg rendesen kenyérüket, hanem a nagy sietésben kovásztalan maradt.

Niszán havának tizenharmadik napján házainkból

kitakarítunk mindent, ami kovászos

— aztán este, a tizennegyedik nap előestéjén, gyertyafényben gondosan átvizsgáljuk a házat. Másnap, az ünnepet megelőző napon, kora délelőtt elégetjük a jelképesen összegyűjtött kovászos ételt és kijelentjük, hogy ha még lenne birtokunkban kovász és kovászos, akár látuk, akár nem, akár eltakarítottuk, akár nem: „legyen olyan, mint a föld pora, semmivel egyenlő.”

Az ünnep előtti napon van az

„elsőszülöttek böjtje”.

Ezzel emlékezünk a tizedik egyiptomi csapásra, amely elkerülte a zsidó házat. Általános szokás, hogy az elsőszülött férfiak ilyenkor a reggeli istentisztelet után meghallgatják egy talmudi kötet tanulmányának befejezését, majd ezzel kapcsolatosan közös étkezéssel vesznek részt és így mentesülnek a böjt alól.

A zsidó asszony az ünnepet megelőző napon, mielőtt leszáll az este,

elrendezi a szédertált.

A kovásztalan kenyérből három egész darabot kendővel elkülönítve egymásra helyez. A bárány-áldozat jelképe, a vályogvető munka szimbóluma, az ünnepi áldozat emlékeztetője, a keserű fű, a könnyeket jelentő sóvíz és a szabadságra utaló földi termés mind-mind helyet kapnak az ünnepi asztalon. Mind-egyikről kérdezni fog a gyermek és az öregektől sok-sok érdekes választ kap majd: Istenről és törvényről, rabságról és szabadságról, multiról és jövődőről.

Eljáhu serlegét

is odatesszük az ünnepi asztalra, mert

várjuk őt kitárt ajtóval. Hisszük, hogy eljön és elhozza magával a megváltást... És négyszer töltjük meg borral poharainkat, mert a „négy pohár” emlékeztet az egyiptomi kiszabadulásra, amelyet négy különböző szóval fejez ki a Szentírás: „és kivettelek” — „és megmentettelek” — „és megváltottalak” — „és felemeltelek benneteket”...

Széder estéjén felmutatjuk

a peszáchi kenyeret

és elmondjuk: „Ime itt a szegénység kenyere, amelyet őseink ettek Egyiptom országában. Minden éhes jöjjön és egyék, minden szűkölködő jöjjön és ünnepelje a Peszácht. Aztán a „sorrend” teljességében megéljük az egyiptomi kivonulás drámáját: együtt vagyunk őseinkkel az „egyiptomi Peszách” minden élményében és vágyódva elmerengünk a „jövő Peszách” szépségén és reményében.

Elmondjuk a régi-régi történetet: „Fáraó szolgái voltunk Egyiptomban” — és elénekeljük a hálazsoltárt Isten dicsőségére: „Amikor Izráel kivonult Egyiptomból, Jákob háza az idegen nép közül, Juda lett Isten szentsége, Izráel az ő birodalma. S a tenger látta és szétfutott...” Vajon mit látott a tenger, hogy szétfutott, mit pillantott meg, hogy ijedten kettévált? — kérdezik bölcseink és felelnek: a tenger

Mózes botját és József koporsóját látta meg, azért váltak ketté a vizek.

... „És kinyújtotta Mózes karját a tenger fölé és az Örökkévaló hatalmas keleti szélviharral megindította a tengert egész éjjel és felszárította a tengert és meghasadtak a vizek”... Mózes fölemelt botját látták a habok és szétváltak, hogy Izráel népe száraz lábbal vonulhatott át közöttük. Mózes ezt a botot minden útjára magával vitte: kezében volt, amikor a Hóreb hegyén fellobogott a csipkebokor lángja és megszólalt az elhívó szó s ezzel a bottal állott Mózes Fáraó elé, amikor Isten nevében népe szabadságát követelte. Az Éden kertjéből hozta e botot Ádám, az „élet fájáról” metszette és kergébe véste az Isten nevét. Így lett e bot az élet és hit összelebegzéséből fakadó erő jelképe és szállt az első ember-ről utódaira, apákról fiukra — így jutott Mózeshez, aki kezében magasra emelte a hívó élet jelét s szétvált előtte a tenger. ... „És Mózes magával vitte József

csonkjait, mivel József megeskette Izráel fiait, mondván: Meg fog emlékezni rólatok Isten és akkor vigyétek el csontajamat innen”... A tenger látta a szolgaságból kivonuló Izráel serege előtt a koporsót, amelyben az ósatya tetemei pihentek és szétfutottak a koporsó előtt a tajtékzó hullámok. Izráel nem felejtette el esküjét, amelyet ősenek esküdött. A sir mélyéről kiemelte az ósatya koporsóját és a menet élére állította, úgy vonult vele a rabságból a szabadságba — a pusztán felé, az új élet felé. Ment Izráel az ósatya után a tenger árjába s azok szétfutottak előtte.

A hívó élet és az ősök utja

a zsidó lét biztosítója. Új életbe csak hívó hittel indulhatunk s csakis az ősök útján járhatunk. Aki elveszti hitét, aki elhagyja az ősök szellemét, az belevész a szenvedések tengerárjába — de a hívó élet előtt, meg a hagyományok őrzése előtt megnyílnak a mély vizek s ünnepköszönt azokra, akik megemlékeznek a kivonulásról Egyiptom országából...

Dr. Katona József.

Meghalt dr. Temesváry Rezső

Dr. Temesváry Rezső egyetemi magántanár, főorvos, a Weiss Alice gyermekágyas otthon-kórház alapítója és igazgatója, aki a napokban ünnepelte nyolcvanadik születésnapját, hirtelen fellépett végelgyengülés következtében meghalt. Az elhunyt orvostanár évtizedeken át ismert nevet szerzett magának a nőgyógyászat körében végzett elméleti és gyakorlati munkásságával. Egyike volt a legképzettebb és legkiválóbb orvosoknak, akit kartársai körében is általános megbecsülés vett körül. A felekezeti élet értékes munkásságáért azal adott kifejezést rendkívüli megbecsülésének, hogy a pesti izr. hitközség képviselőtestülete dísztagjává választotta.

Temetésén, amely az orvosi kar nagy részvételével volt a rákoskeresztúri izr. temetőben, a felekezeti életnek is igen sok kiválósága jelent meg. Abrahamson Manó főkantort gyászéneke után ravatalánál dr. Schwarz Benjamin rabbi bucsúztatta megható szavakkal.

Évek óta a legnépszerűbb

peszáchi haggáda

Róth Emil fordítással, magyarázatokkal, képekkel, kottákkal ellátott haggádája.

ra P 8.—

Kapható a kiadónál: Javne, Király-u. 98. I. 15. és a könyvkereskedésekben.

Tiszteld atyádat és anyádat*

Egyazon házban két fiutestvér nevelkedik különböző hajlamokkal, különböző jellemvonásokkal. Az egyik „jámbor, otthonülő”, Isten útjait fűrkésző fiú, a másik pedig „a vadászat embere”, kalandos természetű, nyersmodoru ifjú, aki unja a családi élet egyhanguságát és vággyal kifelé, a szabadba, élete kockáztatásával zsákmányt ejteni. Nem rossz utóbbi sem a szülőkhöz, szívesen látja a világtalan atyját vadászzsákmányából és kéri is annak áldását. De képes, ha kell, egy józsu falatért áruba bocsátani az elsőszülöttségi jogot. Ez a régi idők embere előtt oly drága volt, mint a becsület, mert azt jelentette, hogy reá száll majd a családi méltóság, de egyben azt is, hogy őt majdan kétszeres rész illeti meg az örökségből. Amikor azután megkapta a tál lencsét, „evett, ivott, felkelt, elment, semmibevelte az elsőszülöttséget”. Testvére, mielőtt asztalhoz ült, a hagyomány szerint, kezét mosott, imádkozott és miután elbucsuzott szüleitől, kilépett a családi otthonból, még egyszer visszatekintett a Mezőzára, hogy a szentség ihletét, a családi otthon melegét szívja magába.

Jákbórol és Ézsauról szólottunk. Két külön uton haladó testvér, két elütő tulajdonsága nép ősei. Ézsau egész lelkülete tovább él leszármazottaiban. Nem támadt közülök szellem embere, bölcs, avagy próféta. De Jákbó népétől kapta a világ a Bibliát és egyik legszebb törvényét: „Tiszteld atyádat és anyádat!”

De vajjon kell-e a szülők tiszteletét isteni parancsszóval elrendelni? Hiszen elepenen, ütketőn él bennünk a hála a sok jószágért, az aggódó gondviselésért, a határtalan szeretetért? Nem remegünk-e életükért, nem imádkozunk-e minden órában érettük, hogy gond ne gyötörje lelküket, bánat ne felhőzze homlokukat? És mégis parancsolólag szól a Biblia a Tízige hangján, mert a jövőre gondol, mert idők, emberek változásával, világnézetek, erkölcsök, filozófiai rendszerek megrendülésével, átalakulásával számol. Minden idők, minden gyermekének örök és szent törvénye legyen: „Tiszteld atyádat és anyádat!”

Egy régi rabbi — így meséli egy hitrege, aki egész életén át a földi javakat, a vagyont és hírnevet semmibe vette és csak a Tanban buvárkodott éjjel-nappal, igen kíváncsi volt, hogy ki lesz majd a tulvilági életben az ő szomszédja. Egyszer aztán álmában látja, hogy a mennyek birodalmában, földöntúli ragyogás közepette ott ül a megdicsőültek sorában, megkoronázva az isteni glóriától, és amint oldalra tekint, ime, ott ül mellette egy bárdolatlan, egyszerű ember. Istenem — sóhajtott fel —, egy ily ember lesz asztalszomszédom? Hát ezt érdemeltem én jámborságomért, bu-

várkodásomért? — Felrezzent, csak álom volt.

Nagyon bántotta önértét az álom, mert úgy érezte, hogy egykor majd valósággá válik. Egyre mondogatta magában: Azt már olvastam bölcs Salamon könyvében, „nem bölcsnek jut a kenyér, nem a tudósnak a gazdagság”, bele is törődtem, de hogy a mennyi boldogságom is oly szűkös legyen, azt nem hittem volna! Alig tudott másra gondolni, egyre csak emésztette magát bánatában, bizonyára valami feledésbe temetett bűn terheli lelkét.

Mikor a tanítványok látták mesterük töprengését, azt tanácsolták neki, hogy menjen el és keresse fel otthonában azt az embert, akit álmában látott és megnevezni hallott; ismerkedjék meg vele közelebről, talán van valami a jellemében, ami méltóvá teszi előkelő, tulvilági helyére. Talán, ha ő maga nem is tanult, támogat szegény tanulókat, vagy sokat fáradozik szegények gyámolítása körül, sokat buzgálkodik ügyeikben. Mert hiába, nem szabad kizárólagosnak, egyedülállónak tartani a tudomány értékét sem. Lehet az embernek a Tóra koronáján kívül másnemű méltósága is, sőt a bölcsnek szerint: „A becsület, a tisztaság, a koronája fölötté áll a tudományosság és a papi tisztség koronájának”. És mi imádkozunk azokért, akik „foglalkoznak a közösség ügyeivel lelkiismeretesen”.

A rabbi végre engedett az unszolásnak, részánta magát az utra. El is érkezett a városba, amelyben tulvilági, leendő szomszédja lakott. A város határára a hitközség elöljárói és előkelő emberei nagy tisztelettel fogadták és versengtek abban, hogy kinek vendége legyen. Mindegyikük boldognak mondotta volna magát, ha az ő házába tisztelt meg a tudós; szentélynek érezte volna hajlékát és isteni glóriától besugárzott, ha nála találkozik majd a község apraja-nagyja, hogy hivatott ajkáról lesse a szent törmagyarazatokat és örökérvényű bölcs mondásokat. A rabbi azonban elhárította a meghívásokat és

kijelentette, hogy mennyei sugallatát követve, csakis az általa keresett emberrel fog megszállani. A jelenlévők igen meglepődtek a tudós férfiú kijelentésén. De még jobban meglepődött, szinte önkívületbe révült az, akihez betért. Nem tudott szóhoz jutni a nagy megtiszteltetésről, gyorsan nekikészült a magas vendég ellátásához. A rabbi percről-percre kényelmellenebbül érezte magát, mert látta, hogy mily tudatlan ember a vendéglátója. Mikor az felkérte, hogy mosakodjék az ebédhez, a rabbiból kitört a kíváncsiság: Mondd, kérlek, voltaképpen ki vagy te, mert nem ülhetek asztalodhoz, míg nem tudom, kinek a kenyérét eszem. A zsidó asztal oltár, és tudnom kell, ki annak a papja.

A szegény ember zavartan válaszolt: Uram, nem is vagyok én méltó arra, hogy gerendám árnyékába huzódj, úgy remegek bensőmben, mint remeghetett talán Ábrahám, mikor a három angyal betért hozzá; mert nem vagyok én sem tanult ember, sem érdemekben hozzá méltó; az idők mostohasága engem nyers ipari munkára kényszerített, családom számára kellett kenyeret keresnem, nem tudtam a tórtanuláshoz időt szentelni, sőt... szegényszemre be kell vallanom, a héber betűt sem ismerem.

— Hát nem volt pár szabad perced? Hiszen talán nem dolgozol éjjel-nappal, minden szünet nélkül?

— Oh, feleli az, ami időt a munkától el tudtam szakítani, azt elaggott szüleim gyámolítására kellett fordítanom. Már gyermekkoromban reám hárult ez a kötelesség. Megtettem, ami tőlem tellett, tudom, hogyha módjában állt volna szüleimnek, ők a legnagyobb áldozat vállalásával jobb nevelést adtak volna nekem.

A rabbi tekintete felderült, nehezen szívet sejtett a munkászubbony alatt és szívesen ült az ebédhez. Bucsuzáskor áldást mondott vendéglátójára. Ezután pedig, ha a szülők tiszteletéről szólt, gyakran felemlítette hűveinek e meghatározott és nem mulasztotta hozzátenni, hogy nem csak azért kell hálálkodni a szülőknek, amit tettek, hanem azért is, amit akartak megtenni. Mert „jócselkedetek körül az akarat annyi, mint a tett”.

Minden magyar zsidó olvassa

A Magyar Zsidók Lapját

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, VII., NAGYATÁDI SZABÓ-U. 39,

FÖLDSZINT 3.

* Fényes Mór: „Olvasmányok a zsidó hitfelekezeti, társadalmi és történelmi élet köréből” című művéből.

A szemfényvesztő

J. L. Perez novellája

Egyszer egy városkába elvetődött egy szemfényvesztő. Annak ellenére, hogy abban az időben a helység lakói éppen Peszáchra készültek — amikor több gondjuk volt, mint hajszál a fejükön —, a szemfényvesztő érkezése mégis nagy felzúdulást keltett. Különös, rejtélyes ember volt: ruhája szakadozott és a fején egy benyomott cilindert viselt. Soha nem evett, sem megengedett, sem tiltott ételeket. Honnét jött? Hová indult? Természetesen gyalog járt. Az imaházba nem ment el, még az ünnep előtti nagy szombat sem. Ha körülvették az emberek, hirtelen eltűnt, mintha a föld nyelte volna el, majd a tér egy másik pontján tűnt megint fel.

Bérelt egy termet és ott bemutatta mesteriségét. Egészen rendkívüli mutatványai voltak: izzó parazsat nyelt mindenki szemeláttára, mintha gombóc lett volna; különféle színű szalagokat húzott ki szájából, amelyek olyan színűek voltak, amilyent csak kívántak tőle. Egyik lábát magasra emelte és talpáról aranypénzt szedte le. Természetesen igen nagy sikere volt mindezzel. Fütttyentett egyet és egy halom szombati kenyér ömlött be a terembe. Újra fütttyentett egyet és eltűntek a kenyerek, meg az aranyak is és a színes szalagok is. Semmi sem maradt belőlük.

Bizonyára az ördög segített neki mindebben; ámde, ha ez így van, miért volt mégis oly szegény? Különös ember, aki cipőtalpáról aranypénzt szed le és a lakbért nem tudja kifizetni! Egy fütttyére szombati kenyerek tömege ömlik eléje — mégis hosszú az arca, mint egy haldoklóé és az éhség jelei látszanak szemében.

Ámde hagyjuk magára a varázslót a széder-estig és közben látogassuk meg Menáchem barátunkat és a feleségét, Hanna asszonyt. Menáchemnek valamikor nagy faülete volt, azonban vagyonát teljesen elvesztette. Hónapok óta nyomorban tengete életét. A tél borzasztó gondok között telt el és most közeledett Peszách ünnepe. Lassan-lassan már a zálogházba vándorolt mindenük, a lámpától kezdve az utolsó párnáig. Hanna már hitközségi segélyre gondolt, de Menáchem hallani sem akart róla: bízott Istenben, aki majd segíteni fog. Hanna a ház minden zugát átkutatta és csodák-csodája, talált egy ezüstkanalat, amelyet régen elveszettnek hitt. Menáchem azonban eladta a kanalat és árát odaadta a szegények ünnepi támogatására, mert az ő megsegítésük mindenél előbbrevaló. Közben egyre közeledett Peszách ünnepe. Menáchem tele hittel várta Isten segítségét. Hanna hallgatott, mert az asszonynak engedelmességre kellett. És multak a napok: Hanna nem tu-

dott aludni, egész éjjel csendben sirdogált, hogy férje meg ne hallja. A szomszédok szemei elől is rejtegetnie kellett gondjait, hogy ne lássák nyomorúságukat. Ő, azok a kíváncsi szemek, meg mások együttérzése, úgy érték őt, mint a tűszúrás! Aztán jöttek a különféle kérdések: beszereztek-e már mindent, elkészítettek-e már mindent? Szívesen kölcsönöznek, ha valami hiányzik... Ilyen és hasonló megjegyzések hallatszottak.

És ő pirulás közben a legkülönbözőbb kifogásokkal utasította vissza a felajánlásokat. Menáchem semmiféle adományokat nem volt hajlandó elfogadni, neki pedig szót kellett fogadnia. A szomszédok nem hagyták annyiban, a rabbihoz fordultak, hogy lépjen közbe. A rabbi meghallgatta őket, sóhajtott, elgondolkodott, végül is azt felelte: Menáchem tanult, istenfélő ember, aki jól tudja, mit cselekszik. Ha bizik Istenben, nem fog csalódni.

És elérkezett Peszách ünnepe. Hannának nem volt egy gyertyája sem, hogy az ünnepköszöntő áldást elmondhassa felette. Menáchem hazatért az imaházból. Minden ablak ünnepi fényben ragyogott, csak az ő háza volt sötét, mint egy gyászoló a menyegzőn, mint egy vak a látók között. Ámde nem esett kétségbe: ha Isten akarja, gondja lesz rá, hogy nekik is legyen ünnepük. Vidám „Jó ünnepet“ köszöntéssel lépett be a házba és megismételte: „Jó ünnepet, Hanna.“ Hanna egy sötét sarokból felett sirástól elcsukló hangon: „Jó ünnepet, Menáchem.“

Az utolsó padban

Irta: Sass Irén

Malvinka, magából kikelve, szinte bebukott a konyhaajtón. Anyja csak ránézett s már tudta, hogy valami nagy baj történhetett a varrodában. Malvinka orra duzzadt volt és a szemei vörösek. Ez a lány végigsírta az utat, hazáig.

— Mama... képzeld, mama... — kezdte rá, amint belépett. — Képzeld, a Paula...

— Na? Na? Mi van vele?

— Férjhezmegy — s ezzel odaborult a konyhaasztalra.

A mama a szájaszélig elfehéredett. Nem, ez már sok. Hogy sorra mind s végül még az a dromedár, az a kövér, elsavanyodott vénlány is, aki legalább öt évvel idősebb Malvinkánál és hiába operáltatta helyre a szemét, mindenki tudja, hogy kiskorában kancsi volt, hogy még az is megelőzze Malvinkát, ez már több, mint szegény, több, mint szerencsétlenség, ezt egyszerűen nem lehet kibírni!

Felkapta széles, kékfestő köténye csücskét, rettenetes mozdulattal leseperte vele az asztalról a kenyérmorzsákat s már neki is fojtogatták torkát a könnyek, mikor elkezdte:

— Apád az okai Istenem, milyen apa ez?! Hányszor mondom neki: Adolf, mire vársz? Várod, hogy majd a jó Isten, majd jön és tesz egy csodát és férjhezadja a lányunkat? Van lelked elnézni, hogy ez a sze-

gény gyerek kisírja a szemét? Nem tudod te, hogy egy zsidó apának első kötelessége férjhezadni a lányát? Hogy ez olyan szent kötelesség, mint a... mint a...

S meri nem jutott eszébe semmi hasonlat, amivel szavainak döntő nyomatékot tudott volna adni, anyai szívének végtelen keserűségében legalább a hangját emelte még jobban fel és kívágta a nagy, a legnagyobb vádat:

— Persze, hogy nem tudod! Ugy élsz, mint egy pogány! Egész évben nincs egy imakönyv a kezében, a lábad nem teszed be a templomba, ezt láttam én otthon az apámtól!?

És ez már olyan fortefortissimón volt mondva, hogy Schwarz ur jóinak látta, legalább az ujságot félretenni. Tanácstalanul, pislogva nézett széjjel a gyászbaborult konyhában. Most már nemcsak Malvinka, de az anyja is sirt. Összedugták nedves arcukat és egymás fülébe szípkoltak.

— Szóljatok csak hozzá... — kezdte kicsit még a tragédián kívül, bizonytalan hangon és nem nagy kétségbeeséssel. — Szóljatok csak hozzá, hát mindenki férjhezmegy abban a varrodában?

— Mindenki! — csapott rá rögtön a felesége. — Mindenki, csak a te lányod nem! Az én boldogult, drága apám öt lányt adott férjhez. Egy krajcár nélkül, mind az ötöt. Mered mondani, hogy kaptál egy krajcárt velem?

Schwarz ur sötétedően kihúzta magát:

— Nem is kértem.

— Nem is volt miből... — utasította rendre az asszony. — Az én boldogult, drága apám hozományt nem tudott adni a lányaival, hanem követőt, azt igen. Az én apám adott magára. Tudta, mi illik. Ha bement este abba a templomba, mindig üresen találta a helyét. Á, — mondták — az a hely a Glück uré, nem szabad elfoglalni előle, az egy nagyon jámbor, nagyon tekintélyes zsidó...

— Lovasberényben... — morogta közbe gyáván, Schwarz ur

— Nem, majd Párisban! Lovasberényben is tud segíteni az Isten, ha arra való az ember. Mondom neked, Adolf, lelked szárad, ha egyszer elsorvadok a sok keserűségtől... — és kövéren, zihálva, puhán leereszkedett egy konyhaszékre.

Ki nem lehet mondani, hogy mennyire unta Schwarz ur ezeket a monológokat. Hogy hányszor és milyen különféle alkalmából hallotta. Ha jött az a bizonyos szegénység és körülnézett a lakásban, hogy miből is csinálhatja gyorsan egy kis veszekedést s aztán eltört egy levestál, vagy az albrló megszökött a lakbértartozással, vagy Malvinkának felmondták, az asszonyban nyomban elindult, mint egy elnyűhetetlen gramofonlemez, hogy azért jön csőstül a baj, azért nincs áldás a házban, mert nem ad magára, mert úgy él, mint egy pogány és ő nem ezt látta otthon, az apjánál.

Schwarz ur komoran maga körül nézett, fejébeacsapta kajla kalapját:

— Nekem elégéből a családi békéből!

— Ünnepe van ma — szólta Menáchem —, ne szomorkodj, Hanna. Nincs okod buslakodni: ha Isten nem akarja, hogy saját széderünk legyen, akkor elmegyünk vendégségbe. Mindenütt szívesen látnak, minden ajtó nyitva van. Hisz széder este elmondjuk: „Aki éhes, jöjjön és egyéki!”... Jöjj, elmegyünk a szomszédba.

Hanna most is engedelmeskedett urának, erőt vett magán és készült, hogy férjével elinduljon. Ebben a pillanatban kitárlt az ajtó és „Jó ünnepet” köszöntés hallatszott. A köszöntést viszonzták, de az érkezőt nem látták.

— Veletek szeretném eltölteni a széderestét — szólta az idegen.

— Magunknak sincs széderünk — felelt Menáchem.

— Nem tesz semmit, mindent magammal hoztam.

— Széderest sötétben — dadogta könyezve Hanna.

— Isten őrizz — válaszolta az idegen —, majd lesz világosság.

Egy intésére a szoba közepén két ezüst gyertyatartó jelent meg, amelyekben sercegeve égtek a gyertyák: világosság lett. Menáchem és Hanna felismerték a varázslót és az ijedségtől egy szót sem tudtak szólni. Ő azonban hóféhér abrosszal hirtelen asztalt terített, az asztalra tette a gyertyatartókat, ülőhelyeket varázsolt elő és puha párnákat helyezett rájuk. Széder-tálat tett az asztal közepére, felszerelve

mindennel, ami szükséges. Vörös bort és serlegeket teremtett elő. Egy-kettőre a pászka is ott feküdt az asztalon és minden, ami egy vidám széderhez szükséges, még arany metszésű Haggáda is.

— Van-e víz a kézmosáshoz? — kérdezte a szemfényvesztő. — Hozhatok vizet is.

Ekkor tértek magukhoz mind a ketten és Hanna halkan megkérdezte urától, hogy mit szólna mindehhez. Menáchem azonban nem tudott felelni. Ugy gondolta, elmegy a rabbihoz, tőle fogja megkérdezni, mit tegyenek. Feleségével együtt elmentek a rabbihoz, aki bölcs tanácsot adott. Ha ez varázslat, ki fog tűnni: menjetek haza; nézzétek meg, ha a pászka törhető, a bor önthető, a széderasztalhoz le tudtok ülni, akkor minden rendben van, mert minden az Ég ajándéka, élvezhetitek.

Dobogó szívvel mentek haza, de már a szemfényvesztőt nem találták ott. De a széderasztal ugyanugy előttük állott, mint amikor a rabbihoz elindultak: a széderasztalhoz le tudtak ülni, a bor önthető volt és a pászkat ketté lehetett törni... Most értették meg, hogy Élijáhu próféta látogatla meg őket s így boldogan ünnepeltek.

(Fordította: —a—f—)

— Adományok. N. N. (Budapest) a munkaszolgálatosok ruha-akciójára 10, Ötvös Jenő (Budapest) jótékony célra 6 pengőt küldött be hozzánk. Az adományokat eljuttattuk redeltetési helyükre.

— AZ ISTENTISZTELETEK RENDJE A TEMPLOMOKBAN. A Pesti Izr. Hittársaság templomaiban pénteken este mindenütt 5.45, szombaton reggel mindenütt 7, délelőtt (Rumbach, Páva, Zuglói) 9, a többiben 10, (Aggok háza) 10.30 órakor, szombaton délután (Nagyfalu, Páva) 3.15, (Csáky, Aréna, Bethlen, Zuglói, Rumbach, Fiu- és Leányárvaház) 4.40, (Héskök) 4, szombaton este mindenütt 7, (Aggok háza) 7 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel 7, este 5.30 óra az istentiszteletek kezdete. A budai templomokban pénteken este 5.30, szombaton reggel 7, délelőtt 10, este 5.30 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel 7 (hétfőn és csütörtökön 6.45), este 5.30 óra az istentiszteletek kezdete.

— Két gyermek adománya. Nehéz és felelősségteljes munkánk közepette mindig óázist jelent számunkra, ha a gyermekeink kopogtat nálunk: ezuttal két olyan gyermek adományról kell hírt adnunk, amelyek azt mutatnak, hogy a gyermekekben mennyire kifejlődött a karitatív-érzés. Az egyik adományt Krausz Józsikától kaptuk, aki nemrégiben Miskolcra küldött be hozzánk az OMZSA részére 8 pengőt azzal, hogy azt mint „Miskolc legfiatalabb tangóharmonikásának” adományát juttassuk el rendeltetési helyére. — A másik Köves Jutka, kisbéri II. osztályú tanuló, aki a szerkesztő hársaihoz intézett sorai kíséretében 20 pengőt küldött megakarított filléreiből a munkaszolgálatosok ruha-akciójára. — Az adományokat eljuttattuk rendeltetési helyükre.

— felkiáltással bevágta maga után az ajtót.

Malvinkában rögtön abbamaradt a sírás: — Most megharagudott... — szepegte ijedten.

Az anyja nem felelt. Hosszan az ura után nézett. Két hang harcolt benne. Az egyik a feleséget korholta, a másik az anyának adott igazat.

— Főzők apádnak egy jó vacsorát, mire hazajön... — mondta puha hangon. S mikor a lábában már lármásan sercegett a zsír, még utána tette: — Nehéz ott törvényt tenni, ahol kettőnek van igaza, de... (és egy kis rejtett mosollyal úgy nézett a lányára, mintha már a tenyerén tartaná a völegényt) a te apád olyan, hogy még a hegyet is meg tudja mozditani, ha megmérge-sitem

Schwarz ur megállt egy percre a kapu előtt, kifújta magát s mint más annyiszor, a harmincéves házasság csetepatéi után, hirtelen, minden átmenet nélkül megállapította, hogy ő nem is haragszik és az aszszonynak tulajdonképpen igaza van. Mit akarok szegénytől... — morfondírozott magában — nem elég nehéz az élete? És talán nincs igaza? Én, leider, egy bohém ember vagyok. Hát jutott nekem eszembe, hogy a Malvinkánk már huszonnyolc éves és hogy meddig várjon még, szegény?

Mendégelt az esti szürkületben Schwarz ur, a külső-erzsébetvárosi keskeny és zajos utcán és közben úgy perelt önmagával, olyan tárgyilagosan és olyan kevés bün-

tudattal, mintha nem is saját magát piron-gatná. Megszokott lépései, mint más alko-nyokon is mindig, most is szinte öntudatlanul a kis, szurtos kávéház felé vitték. Schwarz ur benézett a dohányfüsttől irizáló tükörablakokon és megcsóválta a fejét:

— Nem, Schwarz... — mondta higgadtan — te nem fogsz kávéházba menni. Hogy jön az már a te korodban tehozzád, hogy mindig csak kávéházon, meg sakkon, meg asztaltársaságon járjon a fejed. A te apád hatvanéves korában a templomba járt, a te apósd egy tekintélyes zsidó volt Lovas-berényben, neked van otthon egy szép, szor-galmas, huszonnyolc éves lányod, akit férj-hez kell adni, ideje Schwarz, hogy új éle-tet kezdjél. Elmegyünk a templomba.

★

Amint az imakönyvet kinyitotta s a nagy, négyzetes betűk ránéztek a fehér papir-lapról, úgy érezte Schwarz ur, hogy maga részéről megtett mindent és a többi már Isten dolga. Mert hova mehet a zsidó, ha valamit nagyon szeretne, amit az élet nem akar neki megadni, hova apellálhat a szük-marku, komisz élet ellen? Istenhez. Az élettől mindig pörben áll a zsidó, de pro-tekciónak mindig Istenhez mehet. Ezért van rendben mindig, mindenütt, minden kis zsidó szénája a földön. Jöhet kis baj, jö-het nagy baj, de mielőtt a legnagyobb baj jönne, egy perccel előbb, mindig jön Isten és egy szép, nagy pontot tesz.

Hozzá akart kezdeni az esti imához és

éppen csak, hogy körülnézett a kis, kom-egyleti templom gyéren világított helyisé-gében, mikor ott az utolsó padban, maga mellett, felfedezte a szomszédját. A kaddó imánál volt nyitva a könyve. Mikor a te-kintetük találkozott, Schwarz ur részvétel-megkérdezte:

— Ki után mondja, ha szabad érdeklődnöm?

— Boldogult nőm után... — felelt a szomszéd finoman és bánatosan. — Ma mondom utoljára.

— Letelt?

— Le... De itt bent, a szívemben uram...

— Hja, a szív, az más... — hagyta helyben megértő Schwarz ur. — Egy asszony, uram... Tessék talán helyettesí-telni — és leereszkedett a padban

A másik sóhajta mellőlt:

— Jó asszony, nem kifejezés, uram. Ugyanúgy éltünk, mint a galambok.

— Mi is jól élünk, hála Istennek. Csak maradt?

— Van egy fiam, Isten tartsa meg. Szép, fiatal, finom gyerek. Negyvenkétéves, de még kártya nem volt a kezében. Se cigarettát. Hazajön a munkából uram és elolvassa a napi esti lapot, ez az egész.

Itt, ennél a mondatnál kapta meg Schwarz ur azt a bizonyos morsejelet, ami mindig meg szokott kapni érzékeny, kiművelt vigéc-idegzete, ha gyors, szerencsés üzletre nyílt kilátás. Ettől szokott megindulni benne az egész igyekvő, törekvő, z-

ZSIDÓ ÉRDEKESSÉGEK

RUTH KÖNYVÉNEK ÚJ FORDÍTÁSA

A debreceni zsidó szellemi élet, amely az utóbbi időben több jelentős alkotással gazdagította a magyar-zsidó kultúrát, most újból érdekes alkotással lepte meg a zsidó könyv barátait. Kardos Pál fordításában megjelent *Ruth könyve*, amelyhez Adler Miklós, a kitűnő festőművész, eseményszámba menő illusztrációkat készített.

A debreceni zsidó gimnázium három tanára fogott voltaképpen össze, hogy a könyv kultúrtett legyen. Kardos Pál olyan fordításról gondoskodott, amelynek segítségével az olvasót az egyszerű történet élvezésében se fölösleges régieség, se idegenszerűség ne zavarja. Adler Miklós olyan festményeket és fametszetteket készített, amelyek kísérelő szöveg nélkül is mindent elmondanak, mert — önmagukért beszélnek. A harmadik „társaszerző”: Kardos László, Az alvó boldzzal, Victor Hugo grándiózus Ruth-költeményével járult hozzá az egyre fokozódó műélvezethez, mesterien ültetve át a kemény fordítói teljesítményt kívánó alkotást...

Kardos Pál, mint előszavában kifejti, nem feledkezett meg Goethe intéséről, amely szerint „Ruth könyve a maga tömör egyszerűségében megbecsülhetetlen, és semmiféle stilisztikai szépítgetés nem

emelheti értékét”. „Mindazonáltal, hogy valami nyelvi félreértés ne keletkezzék, több jó magyar és német fordítást megneveztem, használtam a Vulgata-t és Gesenius híres bibliai szótárát is...”

Ruth könyve, amely a bibliai könyvek sorában az egyéb „szent iratok” közé tartozik, több kiváló fordítót tett már próbára; így a régebbiek közül megemlíthetjük Bárány Józsefet, Eisler Mátyást és Pfeiffer Izsákot.

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT SARAH BERNHARDT

Most van száz esztendeje, hogy Párizsban megpillantotta a nappilagot minden idők egyik legkiemelkedőbb zsidó színésznője: Sarah Bernhardt, akit nem kisebb ember, mint Victor Hugo, a költőkirály, „az isteni Sarah”-nak nevezett.

Nincs színművész, akiről több életrajz, vagy életrajzregény jelent meg, mint róla. Jules Huret és Lysiane Sarah Bernhardt (a nagy művész, egyik rokona) rámutattak műveikben Rosine Bernard zsidó gyökereire is. A világ színpadainak ünnepelt hősnőjét tudniillik így nevezték a párizsi szülői hájlekban, ahonnan utnak indult, hogy meghódítsa a közönséget. A hódítás útjáról mindegyik biográfusnál szebben számolt be ő maga, aki „Kettős életem” címmel tette közzé megragadóan finom és meglepően őszinte vallomását, amely-

lyekből kitűnt, hogy ez a nagy színművész talán sohasem volt boldog és megelégedett, s amikor az egész világ színházi közönsége ünnepelte, tapsok helyett Isten közelségébe vágyott és imák sorozatával szállott az Egek Ura felé... Dr. S. Simchowitz írta az Encyklopaedia Judaica-ban, hogy az „aranyhangu” tragika nem a női és nem a férfi főszerepekben érezte magát legigazabban, hanem akkor, amikor — imádkozott.

Férfi főszerepeket említettünk Sarah Bernhardt kapcsolataiban. Igen, „az isteni Sarah” szeretett — mai műszóval élve — „nadrágos szerepeket” játszani. Ő volt az első nő, akiben megvolt a bátorság ahhoz, hogy Shakespeare Hamletjét alakítsa. És ő volt az első nő, aki ugyyszólván divatot csinált abból, hogy nőre osszak ki Rostand Sasfők-jának címszerepét, a lányos egyéniségű Napoleon-ivadék figuráját. Sarah Bernhardt annyira ragaszkodott a Sasfők-hoz, hogy élete halodik és hetedik évtizede után is színpadra lépett ebben a híres szerepben... Hogy milyen darabokat vitt még sikerre? Victor Hugo Hernani-jával döntő szerepet játszott a romantika győzelme körül Dumas Kaméliás hölgyével világhírhez juttatott egy olyan színművet, amelyet a kritika akkor és ma egyaránt „elintézett”, de amelyet egy-egy jó színész mindig feltámaszt tetszhalálából.

1862-ben lépett a világot jelentő deszkákra, mint Iphigénia. A Théâtre Français közönsége nyomban felismerte „az új csillag” jelentőségét. De azért egy kis kitérő következett. Tíz év az Odéon színház kötelékében. Onnan aztán a Théâtre Français mindenható és mindentudó drámai hősnőjeként vonult be az utolsó száz év színház-történelmének legdicsőségesebb lapjaira. Nyolcvanadik életénél tul is fel-lépett olykor e színház deszkára.

Sokszor turnézott Európában és Amerikában. De meghalni hazatért Párizsba, ahol született és amelyet úgy szeretett...

ÉVEZREDES EGYIPTOMI ZSINAGÓGÁK

Mindössze fél évszázada annak, hogy kinyitották az ósrégi kairói gettó kapuit és a zsidóság megkezdte a többi városrészekbe való letelepülését. A gazdagabbak Izmailich városrészben építettek lakásokat és fényes zsinagógát, a jobb módúak Tewfikich, a kispolgárok Abbasiich városrészben telepedtek le, a gettóban csak a nagyszámu bennszülött, a munkásság és a hagyományhűek maradtak.

Tíz ósrégi zsinagóga teszi érdekessé ezt a zsidó negyedet. Maimonides zsinagógájának nevezik az egyiket. Maimonides 1204-ben halt meg Kairóban és Tíberiasban van eltemetve, de a hagyomány szerint földi maradványai átszállítás előtt hét napig ennek a zsinagógának a pincéjében voltak elrejtve. Ez a zsinagóga ma is a régi alakjában van meg, képcsőkön keresztül vezet le az ut és a zsinagóga belsejét éjjel-nappal világítani kell az örökmécsessel. A népmonda gyógyító csodacseréj tulajdonít a templomnak.

katolók kis üzem, mely egyszerre kattogott agyában és szívében s melytől a másnapi kenyér és a hónapfelejei házbér függött. S mert bohémnek aposztrofált szívében mégis csak ott remegett egy kis, pesti zsidó apának a gyermekével szemben érzett forró felelősségérzete, kint, az üzem külső frontján egyszerre a szemek ragyogása és a feszült arc kifejezés elárulta, hogy bent minden lámpa kigyulladt és minden motor jár.

— Egy jó fiugyerek, az nagy szerencse, uram... — mondta lelkes hangon.

— Bizony, — bólintott a másik. — De azért szeretném, ha egy lányom is lenne... Mert kérem, drága nőm nélkül, hogy néz ki az a háztartás... — és kétségbeesetten legyintett.

— Hát nősiljón meg a kedves fia... Vagy talán nem akar?

— Dehogyan is nem akar. Én is szeretném, csak hogy tetszik tudni, boldogult, drága nőmnek olyan finom ízlése volt... Eddig mindig lebeszélte.

Az istentisztelet folyt a maga megszokott rendje szerint. Néha, mikor az előimádkozó emeltebb hangja odáig hallatszott, a két szomszéd a gyülekezettel együtt, maga is szorgalmasan mondogatta megfelelő helyeken az „amen”-eket. Aztán Schwarz ur tovább kérdezősködött, az özvegy pedig tovább felelgetett. Mikor a többiek az „Olénu”-imát mondták, Schwarz ur bizalmasan a szomszéd kezére tette a kezét és jóakaratosan a fülébe sugta:

— Legfontosabb, hogy a jövődöbeli ért-sen a diétás konyhához... — mert egy

perccel előbb megtudta, hogy az özvegynek gyomorsavtúltengése van, a fia pedig enyhén cukorbeteg.

Később az özvegy tette kezét Schwarz ur kezére és ő hajolt a füléhez:

— Én nem tudom uram, én olyan bizalmat érzek ön iránt, mintha Isten tudja mióta ismernénk egymást. Volt nekem kérem, Lovasberényben, egy...

— Lovasberényben! — kiáltott fel Schwarz ur. — Csak nem odavalósinnak tesszik lenni?

— Szintén?

— Még kiderül, hogy rokonok vagyunk.

S míg a többiek a „Röcé”-imát recitálták, ő kettőn, az utolsó padban végleg tisztába jöttek vele, hogy Schwarz ur anyai nagynénje komaasszonya volt az özvegy apai nagybátyjának s hogy a rokonságot teremtko magyerekek, husz évvel ezelőtt kivándorolt Amerikába, ahol azóta rettenetesen meg-gazdagodott. Mire a két szomszéd össze-tegeződött, a gyülekezet pedig végsőszóra be-fejezte az esti istentiszteletet.

— El ne felejtsetek... — ráta meg Schwarz ur az özvegy kezét —, hogy vasárnap délután várunk benneteket uzsonnára. Otthon lesz a Malvinka lányom is. Ugy fogja magát érezni a kedves fiad, mint a mennyországban.

S mikor megint ott állt a házuk kapuja előtt, Schwarz ur, szokása szerint megint szóbaelegedett önmagával:

— Hát nem volt igaz az asszonynak? Hiába, a rendes, templomjáró embert meg-segíti az Isten!

Egy másik zsinagóga Rabbi Dávid ben Zimra emlékére épült, aki 1492-ben Spanyolországból menekült.

A harmadik zsinagóga Rabbi Chaim Cafoussi nevét őrzi. A XVI. században élt és nevéhez nagy kultusz fűződik. Nevére esküsznek és sirját nagy tisztelet övezi. Állítólag egy alkalommal, amikor funkciót végzett a templomban, mindkét szemére megvakult. A nép ezt Isten büntetésének tekintette, mert azt tartották róla, hogy pártoskodó az ítéletmondásban. A rabbi a legközelebbi szombati prédikáció alkalmával tanuul hívta az Örökkévalót igaza mellett. „Ha igaz az, amit beszélnek rólam, — mondotta — akkor büntessen azzal a teremő, hogy azonnal haljak meg. Ha azonban ártatlan vagyok az ellenem koholt vádakra, akkor ajándékozza nekem újra szemem világát vissza, hogy az egész világ előtt bebizonyosodjék, hogy van isteni igazságszolgáltatás!” A monda szerint Chaim rabbi nem is mondotta végig mondókáját, hirtelen látni kezdett, felismerte barátait és nevükön szólította őket...

Kairónak legrégibb részében emelkedik a legrégibb zsinagóga, mely Ezra Haszofér nevével viseli. Ha igaz, hogy Ezra maga építette ezt a zsinagógát, akkor kétezeröttszáz éves. Ez különösen ujhholdkor telik meg hívőkkel. Májusban nagy ünnepséget rendeznek és az egész országból zarándokok jönnek ajándékokkal a templomba. A frigszekrényben lévő egyik törőről azt tartják, hogy azt maga Ezra írta. Ebben a templomban van Eliahu próféta pincéje, aki a monda szerint itt élt elrejtőzve. A templom egyik elkerített részében recitálta állítólag Jeremiás próféta először halhatatlan „kinot“-jait...

Alexandriának ősrégi zsinagógái között híres az Elia zsinagóga, amelyet a próféta Alexandriai utja idején emelt. Maballa városban pedig egy ősi pergamenre írt bibliai kéziratot őriznek, amelynek csodatevő hatalmat tulajdonítanak.

Az ország és a világ minden részéből zsidók sereglének a megszentelt helyekre, ahonnan gyógyulást és segítséget remélnek...

Használt ruháért

ZALOGJEGYEN lévő tárgyaiért, fehérneműért jó árat adok. Saját üzletem részére. Hívásra is megyek. GRÜN, Népszínház-utca 20. Telefon: 342-957

GYERMEKÁGYAT, matracot szállít és mindenfajta vas és csőbutor javítását, fényezését vállalja

Hik'er csőbutorgár

Budapest, VII., Hótló-u. 3. — Telefon: 227-052.

GYÖNGY MAGYAR TEA

EZT KÉRJE! KITÜNŐ!

A budapesti orth. rabbiság által ellenőrzött sel pészachi esomagolásban is kapható. Főlerakat: Budapest, IX., Erkel-utca 17.

FREGOLAN

FÜRDŐKÁDPASZTA

HÓFEHÉRRE TISZTÍT — NEM KARCOL

HETI SZAKASZ

Vasárnap, április 2: Niszán hó 9; hétfő: 10; kedd: 11; szerda: 12; csütörtök: 13; péntek: 14; szombat: 15; vasárnap: 16; hétfő: 17; kedd: 18; szerda: 19; csütörtök: 20; péntek: 21; szombat: 22; vasárnap: 23; hétfő: 24; kedd: 25; szerda: 26; csütörtök: 27; péntek: 28; szombat: 29.

SZOMBATI, ÁPRILIS 22-IKI HETISZAKASZUNK.

(Közben két szombaton Peszách ünnepe.)

„És történt a nyolcadik napon, Mózes szólította Áront és fiait.“ A papok Mózesről átvették hivatalukat, részletes utasításokat kaptak arra vonatkozólag, hogy miképpen kell ellátniuk az áldozatok munkáját. A népet is kötelezte az áldozati törvények megtartására: „Ez az, amit megparancsolt az Örökkévaló, hogy eszekegedjétek és megjelenik nektek az Örökkévaló dicsősége.“ S láthatta a nép, hogy a törvény szerint bemutatott áldozatot az Örökkévaló elfogadja és nagyon örvendeztek és leborultak arcukra.

De voltak törvénytörzők, kik idegen tüzet vittek az Örökkévaló oltárára és akkor tűz jött ki az Örökkévaló színe elől és megemésztette őket. Meghaltak az Örökkévaló színe előtt, mert az igazak áldozatát elfogadja Isten, de azok, akiket rosszindulatú becsvágy hajt, nem állhatnak meg Isten előtt.

És megadta Isten Mózes által a mindennapi életnek mindazon törvényeit is, amelyekkel az ember óvakodhatik a tisztatlanságtól. A tisztaság törvényei ezek: étkezési törvények, amelyeknek megtartásával megóvhatjuk lelkünket, testünket minden tisztatlanságtól. „Ne tegyétek lelketekei undokká semmiféle eszúzó-mászó által és meg ne tisztatlansítsátok magatokat általuk, mert én vagyok az Örökkévaló, a ti Istenetek, szenteljétek tehát meg magatokat, hogy szentek legyetek, mert szent vagyok Én; meg ne tisztatlansítsátok lelketekei semmi eszúzó-mászó által, mely mászik a földön. Mert én vagyok az Örökkévaló, aki felhozott benneteket Egyiptom országából, hogy legyek a ti Istenetek, legyetek tehát szentek, mert szent vagyok Én.“

E törvényeknek tehát az a főcéljuk,

hogy mindennap újra meg újra a zsidóság lelkébe vessék a „szent nép“ eszméjét. Így ezek a tisztasági törvények a zsidóság fennmaradásának fontos tényezőjévé lettek. Természetesen van ezeknek egészségügyi okuk is. A higiénikus szempontok mellett azonban nagy összefüggésükben az élet megszentelését célozzák és arra szolgálnak, hogy az eszmei ország — a „papok birodalma“ — felépüljön és fennmaradjon.

HALÁLOZÁS

Wiener Mór, a dohányutcai templom volt előjárója, aki hosszú időn át töltötte be ezt a felekezeti tisztséget, az elmúlt héten hetvenhárom éves korában a Szeretetkórházban meghalt. Nagy részét mellett pénteken temették el a rákoskereszturi temetőben.

Március 13-án nagy részvétellel temették el Nyíregyházán az iskola kiváló tanítóját, Goldberger Mózes. Dr. Bernstein Béla főrabbi távolléte miatt dr. Wax Aladár rabbi tartott nagyszabású gyászbeszédet az iskola udvarán. Utána Citrom Ernő iskolaszéki alelnök az iskolaszék, Friedländer Ráfael a tanítóegyesület nevében beszélt. Fodor György a volt növendékek mélyeséges fájdalmát és búcsuját tolmácsolta. Isai Mór és Almási Miksa á debrecei, Sarkadi Ernő a miskolci tanítók nevében búcsuzott a szeretett és megbecsült kartársától. A temetőben Fischbein Gábor hitközségi elnök az elismerésnek meleg szavaival méltatta Goldberger Mózes érdemeit. A temetésen megjelentek a többi iskolák tanítói is. Az elköltözőtől négy gyermeke gyászolja. Egyetlen fia, a nagytehetségű Sándor, aki Gervay Sándor néven máris elismert nevelő.

Művészi síremlék. EICHBAUM MÓR-nál, V., Rudolf-tér 3. szám. (Margit-hídnál.) — Telefon: 124-674

Kiadótulajdonos:

Magyarországi Izraeliták Országos Irodája

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROÓZ REZSŐ.

(Beküldött kéziratokat nem örvölünk meg és azok visszaküldésére sem vállalkozunk.)

Nyomatott

a Globus Nyomdai Műintézet R. T. körforgógépein Budapest, VI., Aradi-utca 8. Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató.

APRÓHIRDETÉSEK

Hirdetési áraink március 15-től kezdődően: nyílttéri hirdetés milliméterenként P —.60, gyászjelentés P —.80, sorhirdetés nyomtatott soronként P 4.50, apróhirdetés szavonként 25 fillér.

ÁLLAST KAPHAT

JOBB mindenesleányt 2 személyhez felveszek. Berger, Nagyutadi Szabó-u. 42-44. V. 10. 969

MINDENES főzőnőt április 15-re felveszek. Izabella-u. 78. I. 10.

FŐZŐ, vagy főzéshez értő mindenes felvétetik. Vilmos császár-ut 42. Drogéria. 2194

FŐZŐ mindenest két személyhez jó bizonyítvánnyal felveszek. VI., Andrássy-ut 19. I. 2. 970

FIATAL leány gyermek mellé felvétetik vidékre, aki háztartásban is segítkezik. Bernát Andor, Tiszafüred. 968

ÁLLAST KERES

SZOBAFESTÉST, mázolás és fal-tisztítási vállalat. Braun Lajos, VI., Izabella-utca 62-64. 945

KÖZÉPKORU özvegyasszony takarításért lakást keres, esetleg háztartás vezetését vállalja. Kovács, Rottenbiller-u. 56. sz. 7. 967

VIZSGÁZOTT masszirozónő ajánlkozik. Hívásra házhog is megy. Penyóné, Szóvetség-u. 36. sz. 1. 974

LAKÁS. ELLÁTÁS

ÁPOLÓNÓ csekély ellátásért lakást keres. Érdeklődni 1-3 között Csáky-u. 24. I. 4. 967

HÁZASSÁG

NEGYVENÉVES férfi keresi korban hozzáillő életársát. Megéltetés egyenlőre házrészt és munkabérből biztosítva, lakás megoldható. Árva, ezért édesanyjával is szívesen fogadja. Nem a hozomány fontos. „Boldogan élhetünk“ jelisére a kiadás. 966